

DABU SAUDZĒJOŠS TŪRISMS UN TREILERPARKU ATTĪSTĪBA LATVIJĀ *NATURE FRIENDLY TOURISM AND DEVELOPMENT OF TRAILER PARKS IN LATVIA*

Autore: **Ilze GRIETIŅA**, e-pasts: ilze.zosare@gmail.com
Zinātniskais vadītājs: **Ivars MATISOVS**, Mg.sc.env., Mg. geogr.
Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija,
Atbrīvošanas aleja 115, Rēzekne, LV-4601, Latvija

Abstract: *In order to further stimulate economic growth, the tourism sector needs to refocus its thinking by overputting the emphasis on generating profits on regional development. The establishment of trailer parks is a prerequisite for this. Kemper is an excellent means of movement that allows the ecological foot to be reduced, since it combines both the means of movement and the place of accommodation. Tourism without the use of an aircraft produces two times less CO₂ emissions. Ecotourism meets the expectations of European travellers. They have important wilderness, rural areas, small towns. Latvia is a suitable place for the successful development of trailer parks, which will benefit not only the park business but also the surrounding entrepreneurs.*

Key words: *CO₂ emission, Ecological footprint, Ecotourism, Camper*

Ievads

Tūrisma nozare tiek uzskatīta par degvielu, lai stimulētu ekonomisko izaugsmi, palielinātu mazattīstītu reģionu dzīvotspēju un uzlabotu vietējās kopienas dzīves līmeni, tomēr šo šķietami vienkāršo ieceri nav tik viegli īstenot.

Realizēšanas grūtību mazināšanai nepieciešams pārorientēt domāšanu, uzsvaru pārliekot no peļņas gūšanas uz reģionālās attīstības veicināšanu. Tātad – nevis domāt par savu personīgo ieguvumu, bet gan, vai šis biznesa plāns palīdzēs reģionam attīstīties. Šāda pieeja papildus stimulē arī apkārtnē esošo uzņēmēju attīstību. Tāredzīgai biznesa idejai jāsniedzas tālāk par tūri ekonomiskiem ieguvumiem. Tās var būt virzīta uz sociālo un teritoriālo ietekmi, uz dažādām ieinteresēto grupām un reģioniem. [1.]

Tūrisma radītā CO₂ emisija un tā mazināšanas iespējas

Atrodoties klimata pārmaiņu laikā, siltumnīcas efektu radošo gāzu emisija joprojām ir pārāk augsta. Tūrisma nozare sastāda 5% no CO₂ emisijas un 14% no kopējām siltumnīcas gāzu emisijām pasaulē. Brīvdienu ceļojumu destruktīvā ietekme uz vidi, pasaules tūristu prātos ir pārāk nenovērtā. [2.]

Vissvarīgāko lomu spēlē transporta izvēle līdz galamērķim un atpakaļ. Tālbraucieni ar lidmašīnu veido nepilnus 3% no kopējā brauciena, bet tie sastāda 17% no kopējā tūrisma nozares saražotā emisijas daudzuma.

Pētot un salīdzinot CO₂ emisiju, ko rada četru atpūtnieku ģimene, ceļojot tradicionāli - lidmašīna/auto/viesnīca, ar CO₂ emisijas daudzumu, kad visu ceļojuma laiku ceļošanai tiek izmantots kemperis, skaidri redzams, ka māja uz riteņiem rada ievērojami mazāku oglekļa emisiju. [3.]

CO₂ emisijas daudzums, ko saražo 4 cilvēki, 10 dienu ceļojumā:

1.93 tonnas CO₂ – lidmašīna

0.19 tonnas CO₂ – īrēts auto

0.49 tonnas CO₂ – viesnīca

2.61 tonnas CO₂ – kopējais oglekļa pēdas nospiedums lido/brauc/viesnīca atvaļinājumā

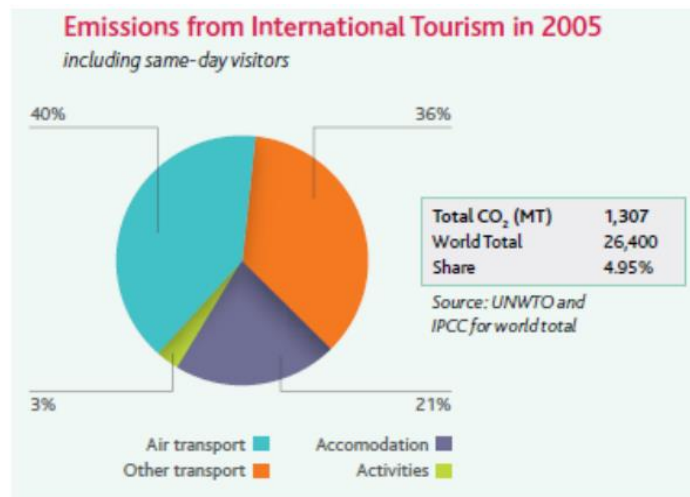
CO₂ emisijas daudzums izvēloties kemperi:

1.26 tons CO₂ – apvidus auto, kas velk ceļošanas treileri

1.69 tons CO₂ – motorizētā māja – kemperis

1.35 tons CO₂ – motorizētā māja – autobustipa. [4.]

Iepriekš minētie dati sniedz informāciju, ka liela daļa no tūrisma nozares saražotā CO₂ emisijas veido ceļošana ar lidmašīnu (skat. 1.attēlu).

1. att. Vispasaules tūrisma emisija 2005. gadā.
(ieskaitot vienas dienas apmeklētājus) [5.]

Ar katru tonnu CO₂, kas nonāk atmosfērā zemeslode zaudē 2.97m² okeāna arktiskā ledus. [6.] Tātad: 1.307 Mt CO₂ = 300Ha arktiskā ledus izkušanas.

Teorētiski ir iespējami vairāki veidi, lai samazinātu tūrisma negatīvo ietekmi uz vidi.

Viens no veidiem ir izvēloties galamērķi, kura nosaukums un apraksts nodrošina vides aizsardzību (piem., *Eko-SPA*). Tomēr praksē šādi gadījumi ir salīdzinoši reti. Praksē ne tūrisma objekti, ne valsts parasti nenosaka noteikumus, kas būtiski ietekmētu tūrisma nozari, jo abus satrauc ieņēmumu kritums.

Tūrisma objekti nav gatavi segt izdevumus, kas saistās ar videi nekaitīgas un ilgtspējīgas prakses ieviešanu. Klienti nevēlas maksāt uzcenojumu, ko veidotu vidi saudzējošā virzienā vērstas, šķietami tālredzīgas izmaiņas.

Sabiedrības izglītošana nenodrošina paradumu maiņu, un maz ir pierādījumu, ka tas ietekmē faktisko uzvedību, lai aizsargātu vidi. Neliels segments ir to cilvēku, kuri pēc būtības būtu motivēti uzvesties videi draudzīgāk, un, mēģinot nodomus pārvērst darbībā, viņi saskaras arī ar grūtībām.

Spēja novērtēt ceļošanas ietekmi uz vidi prasa ievērojamas zināšanas, kuru lielākajai daļai patērētāju trūkst. Kā ietekmētājfaktors minams lielie ražošanas koncerni, kas veidojuši cilvēkos skepticismu attiecībā uz apgalvojumiem par vides saudzēšanu. Šādi pasaules mēroga lielie uzņēmumi popularizē savu darbību ar saukļiem par „eko sastāvdaļām” un „eko iepakojumu”, bet aiz tā savu ražošanas procesu nemaina un turpina strādāt ierastajā veidā, patērējot milzīgus izsīkstošos dabas resursus. Galvenokārt – pamatprodukta ražošanas procesā saražojot atkritumus, kas nonāk gan zemē, gan gaisā kā CO₂, un bezgalīgs dažādu sīko atmosfēru piesārņojošo daļiņu kokteilis. Šādu lielo uzņēmumu mārketinga mehānismu sauc par „zaļo mazgāšanu” (*green wash*). [2.]

Ceļošanas veida izvēle ekoloģiskās pēdas samazināšanai

Būtiskākais brīdis, kas nosaka visu ceļojuma laikā atstāto ekoloģiskās pēdas nospiedumu ir tieši sākumposms, kad ceļotājs sāk plānot maršrutu un izvēlas par labu ceļošanai videi draudzīgi.

Kemperis ir teicams pārvietošanās veids, kas ļauj samazināt ekoloģisko pēdu, jo sevī apvieno gan pārvietošanās līdzekli, gan mītnes vietu. Ja izvēles sākumā ir atbilstošs piedāvājums, kur ceļotājiem pietāt ar māju uz riteņiem, tas palielina iespējas, ka tūristi izvēlēšies šādu ceļošanas veidu. [2.]

Apmešanās vieta veido 20% no kopējā CO₂ emisijas daudzuma, ko saražo tūrisms. Viesnīcas aizstāšana ar motorizēto māju ievērojami samazinātu emisiju daudzumu. Par piemēru jāmin kaut tikai divieļu aprīte, ko izmanto viesnīcās.

Pasaules dabas fonda (WWF) pētījumā, kurā sīki analizēti ceļošanas paradumi, kādā dodas tipisks vācietis, un, aprēķinot oglekļa pēdas nospiedumu kādu atstāj šāds tūrists secināts, ka vismaz 5 un vairāk dienu garā braucienā nodarītais kaitējums zemeslodei ir vismaz 1t CO₂ emisijas. Līdzīgi ceļo aptuveni trešā daļa no kopējā pasaules ceļotāju skaita. [3.] Zināms arī, ka, jo finansiāli nodrošinātāks, ir indivīds, kurš ceļo, jo lielāku nospiedumu tas atstāj no sevis. [7.]

Treilera parku attīstības potenciāls

Ņemot vērā, ka Latvijas iekšējai ekonomikai ir būtiski tieši ceļotāji no ārzemēm (2018. gadā 1,9 milj.[8.]), kemperiem pielāgotu pieturvietu radīšana palielinās ieceļojošo tūristu skaitu, kas izvēlas pārvietoties ar māju uz riteņiem.

Šādām pieturvietām jāietver sevī vismaz 4 pamatlīstas:

- Notekūdeņu novadīšana;
- Ķīmisko tualešu izmantošana;
- Dzeramā ūdens pieejamība;
- Elektrības pieslēgums uzlādei.

Māja uz riteņiem atbilstu ekotūrisma pamatdomai, kas pauž nevis ekoloģisko ziepju un šampūnu izmantošanu kūrortā, bet atbildīgu ceļošanu uz dabas teritorijām, kas saudzē savu neskarto dabu, ceļotāju atbildību par vietējo iedzīvotāju labklājības saglabāšanu (nacionālās vērtība) un ietver nacionālo vērtību atklāšanu un izpratni.

Viens no jaunākajiem pētījumiem pierāda, ka jo tālāks ir ceļotāja gala mērķis, jo ekotūrisms nodara lielāku kaitējumu videi.

Apskatot kopainu, par pasaules iedzīvotāju ceļošanu, skaidri redzams, ka Latvija nekad nebūs tūrisma galamērķu lielvalsts. Kaut vai sava izmēra dēļ. Līdz ar to tā nekad nespēs piesaistīt tūristus tādā apjomā, kā gadījumā, ja salīdzina ar Maldivu salām, kur iedzīvotāju iekšējā ceļošana ir ļoti maza, bet valsts ekonomika dzīvo no tūrisma nozares.[7.]

Latvija var piesaistīt lielāku tūristu skaitu un to palielināt, piedāvājot ērtu ceļošanu ar motorizēto māju. Priekšnosacījumi, kas šādiem ceļotājiem ir būtiski saskan ar iespējām ko Latvija var tūristam piedāvāt.

CBI (*Centre for the Promotion of Imports from developing countries*) mājas lapā publicētā pētījuma rezultāti par ekotūrisma vietu kopējā tūrisma tirgū (skat. 1.tab.).

Analizējot iegūtos datus par to, ko vidējais vācietis sagaida un, kas viņam ir būtisks kā tūristam, iezīmējas kopēja tendence, kas piedāvājuma ziņā ļoti sakrīt ar Latvijas iespējām.

Vācu tūrista vēlmes

Motivācija	Daba kā primārais iemesls 15% Daba kā sekundārais iemesls 16% Daba kā primārais un sekundārais iemesls 30%
Svarīgākie iemesli, lai atgrieztos galamērķī	Dabas iezīmes: ainavas, laika apstākļi 44% Izmitināšanas kvalitāte 33% Kultūras un vēstures piesaiste 13%
Svarīgāki primārie iemesli, lai atgrieztos galamērķī	Dabas iezīmes: ainava, laika apstākļi 25% Izmitināšanas kvalitāte 18% Kultūras un vēstures piesaiste 13%
Svarīgākie informācijas avoti lēmumu pieņemšanā	Draugu, kolēģu, radnieku ieteikumi 44% Personīgā pieredze 39%
Uzturēšanās veids	Lauku apvidus vai ciemats 41% Maza vai vidēja pilsēta 40% Lielpilsēta 18%

Arī citu Eiropas valstu (Vācija, Francija, Nīderlande, Beļģija, Polija, Čehija) tūristu vēlmes ir līdzīgas un sakrīt ar iespējām, ko Latvija spēj piedāvāt. Šo valstu ceļotājiem 50% gadījumu svarīga ir neskartā daba, 47% dabas iezīmes: ainavas un laika apstākļi, 55% svarīgi ir draugu ieteikumi, 39% labprāt apmetas lauku apvidos un mazpilsētās.[9.]

Summary

Although the tourism sector is seen as a fuel to stimulate economic growth, it is not so easy to implement it. There is a need to refocus thinking by overputting the emphasis on generating profits on regional development. A forward-looking business idea must go beyond economic benefits. In times of climate change, emissions of greenhouse gases are still too high. The tourism sector accounts for 5% of CO2 emissions and 14% of global greenhouse gas emissions. The amount of CO2 emissions produced by 4 people on a 10-day trip is 2.61 tonnes on the air/trip/holiday. With each tonne of CO2 entering the atmosphere, the earth loses 2.97 m2 of ocean arctic ice. In theory, several ways are possible to reduce the negative environmental impact of tourism.

Tourism facilities are not prepared to cover costs related to the introduction of environmentally friendly and sustainable practices. And their customers do not want to pay a premium designed for environmentally friendly, seemingly forward-looking changes. Kemper is an excellent means of movement that allows the ecological foot to be reduced, since it combines both the means of movement and the place of accommodation. The accommodation represents 20% of the total CO2 emissions produced by tourism. Replacing a hotel with a motorized home would significantly reduce the amount of emissions. The creation of custom staging points will increase the number of tourists travelling with a house on wheels.

Such staging points must include at least 4 basic files: Waste water discharge; Availability of chemical toilets; Access to drinking water; Power connection for charging.

The wheeled house would be in line with the basic concept of ecotourism, which is not the use of ecological soap and shampoos in a resort but responsible for travelling to natural areas that preserve their wilderness, the responsibility of travellers for preserving the well-being of local populations (national value) and includes the discovery and understanding of national values. The wishes of European tourists (Germany, France, the Netherlands, Belgium, Poland, Czech Republic) are similar and coincide with the opportunities that Latvia is able to offer. For travellers of these countries 50% is important for wilderness, 47% for nature: landscapes and weather, 55% for friends, 39% for rural areas and small towns.

Secinājumi

1. Būtiskākā izvēle par labu konkrētam ceļošanas veidam notiek pašā sākumā, kad tūrists izlemj, ka dosies ceļojumā.
2. No visiem transporta veidiem lidmašīnas rada vislielāko CO₂ emisiju daudzumu.
3. Ceļojumi ar kemperi samazina ekoloģisko pēdu, jo apvieno gan pārvietošanos, gan mītnes vietu ar pieticīgākiem kvalitātes parametriem.
4. Treilera parku attīstīšana Latvijā ir iespēja piesaistīt tos tūristus, kuri vēlas ceļot uz neskartām dabas teritorijām un vēlas izbaudīt tās vietas kultūru.

Literatūra

- [1.] Kang J., LaMore R., (2010) *Innovative Development and Strategic Promotin of Ecotourism in Noreast Michigan*. Michigan State University, 41 p.
- [2.] Juvan E., Dolnicar S. (2014) Can Tourists Easily Choos a Low Carbon Footprint Vacation?: *Journal of Sustainable Tourism*, 22(2). 175-194 p.
- [3.] WWF, (2008) Report on environmental impacts of holiday trips [tiešsaiste] [skatīts 2020.g.16.apr.]. Pieejams: http://81.47.175.201/stodomingo/attachments/article/12/tourists_climate_footprint.pdf
- [4.] RV Vacations Leave Smaller Carbon Footprint Than Traditional Travel (2009) [tiešsaiste] [skatīts 2020.g.16.apr.]. Pieejams: <https://www.rvt.com/blog/rv-lifestyle/rv-vacations-leave-smaller-carbon-footprint-than-traditional-travel/>
- [5.] Fáilte Ireland's Carbon Strategy (2012), *Facing the challenges of climate change* [tiešsaiste] [skatīts 2020.g.19.apr.]. Pieejams: <http://icrt.ie/media/53335/carbon-strategy.pdf>
- [6.] McDermott A., (2016) *Stuff that matters* [tiešsaiste] [skatīts 2020.g.18.apr.]. Pieejams: <https://grist.org/briefly/for-every-ton-of-co2-pumped-into-the-atmosphere-we-lose-32-square-feet-of-arctic-sea-ice/>
- [7.] Lenzen M., Sun Y., (2018) *The carbon footprint of global tourism* [tiešsaiste] [skatīts 2020.g.18.apr.]. Pieejams: <https://www.carbonbrief.org/tourism-responsible-for-8-of-global-greenhouse-gas-emissions-study-finds>
- [8.] Centrālā statistikas pārvalde. *Ārvalstu ceļotāji Latvijā* [tiešsaiste] [skatīts 2020.g.18.apr.]. Pieejams: <https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/statistikas-temas/transports-turisms/turisms/galvenie-raditaji/arvalstu-celotaji-latvija>
- [9.] CBI Ministry of Foreign Affairs. (2020) *The European market potential for nature and ecotourism* [tiešsaiste] [skatīts 2020.g.17.apr.]. Pieejams: <https://www.cbi.eu/market-information/tourism/nature-tourism/nature-eco-tourism-europe/>